

N:o 7.

Ank. till Riksd. kansli den 20 april 1909, kl. 4 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning rörande ändrade grunder för tillsättning af borgmästare samt af rådmän och magistratssekreterare i Stockholm m. m.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, n:o 90, har herr *P. Zimdahl* hemställt, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta anställa utredning rörande ändrade grunder för tillsättning af borgmästare samt af rådmän och magistratssekreterare i Stockholm äfvensom för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill en sådan utredning kunde föranleda.

Beträffande de skäl motionären anfört till stöd för sitt förslag, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

*Utskottets
yttrande.*

Uti äldre tider ingick i städernas borgerskaps privilegier rättigheten att till borgmästaretjänster föreslå behörige män, af hvilka Konungen ägde utnämna en. Denna städernas borgerskap tillerkända och genom Kungl.

Maj:ts försäkran den 23 februari 1789 bekräftade rättighet bibehölls uti 1809 års regeringsform. Vid 1862—63 års riksdag utsträcktes denna rätt till öfriga, till deltagande i riksdagsmannaval inom borgarståndet berättigade invånare och öfvergick vid det nya representationsskicket antagande till städernas samtliga invånare, hvilka äro berättigade att deltaga i riksdagsmannaval. I samband med den vid innevarande års riksdag beslutade politiska rösträttsreformen har ifrågavarande rätt öfverflyttats till i städerna bosatta och i deras allmänna angelägenheter röstberättigade män.

Grunden till denna städernas befogenhet att medverka vid val af borgmästare är att söka däri, att borgmästaren och rådmännen, på samma gång de såsom rådstufvurätt handhafva den dömande myndigheten inom staden, i egenskap af magistrat från äldre tider utgjort stadens styrelse och utsetts af städernas menigheter. I och med den kommunala självstyrelsens införande och utveckling samt förändringen i öfrigt i städernas samhälleliga förhållanden hafva emellertid åtskilliga af de administrativa åligganden, som förut tillkommit magistraten, öfverflyttats på rent kommunala myndigheter. Ännu äger dock magistraten, hvari borgmästaren är själfskrifven ordförande, ett icke ringa inflytande på de kommunala angelägenheternas skötande. Den verksamhet, som magistraten i sådant hänseende utöfvar, består, bland annat, i upprättande af röstlängd, ledning af allmän rådstuga och beredning af de ärenden, som där skola förekomma, befogenhet att genom en sin medlem deltaga i stadsfullmäktiges öfverläggningar, rätt till initiativ hos kommunens beslutande myndighet samt inseendet öfver alla af stadskommunen tillsatta styrelser.

* Äfven om den kommunala verksamhet borgmästarne sålunda utöfva i och för sig är af den vikt och betydelse, att det kan anses befogadt, att stadsinvånarnes mening om hvilka personer må anses för borgmästaruppdraget mest lämpliga, bör vid platsens tillsättande få göra sig hörd, torde det dock vara uppenbart, att densamma icke kan innebära ett tillräckligt skäl för bibehållande af den nuvarande ordningen för dessa tjänsters besättande. Såsom motionären framhållit och såsom för öfrigt torde vara allmänt bekant, är nämligen denna förenad med så afsevärda olägenheter i skilda hänseenden, att en ändring härutinnan på goda skäl kan ifrågasättas. Mer än en gång har det sålunda inträffat, att valmännen vid upprättande af förslag till borgmästartjänster låtit sig ledas af sådana synpunkter, att fordran på största möjliga skicklighet och erfarenhet i domarevärf icke kunnat vid utnämningen behörigen tillgodoses. Genom att å förslaget uppföra, förutom den man velat gynna, tvenne andra

personer, hvilka antingen varit denne betydligt underlägsna i meriter eller ock innehåft sådana befattningar, att man med säkerhet kunnat antaga, att de icke velat blifva till platsen utnämnda, har man i själfva verket beröfvat Kungl. Maj:t utnämningssrätten, i det strängt taget något val mellan de å förslaget uppförda icke kunnat äga rum. Att en dylik ordning för ifrågavarande tjänsters tillsättande skall vara ägnad att sänka stadsdomstolarnas såväl kompetens som anseende, ligger i öppen dag. Den skarpa gränslinje, som genom utnämningssättet kommit att uppdragas mellan å ena sidan stadsdomstolarna och å andra sidan landt- och öfverdomstolarna, har jämväl medfört den konsekvensen, att borgmästarne i allmänhet äro afskurna från möjligheten af en förflyttning eller befordran till sistnämnda båda slags domstolar. Härtill kommer vidare, att ordningen för ifrågavarande befattningars tillsättande icke lämnar någon som helst garanti för att en borgmästare i en mindre stad, han må hafva skött sin tjänst med än så framstående skicklighet, kan vinna befordran till dylik befattning i en större stad. Detta förhållande utgör naturligen en orättvisa mot den förtjänte och beröfvar ifrågavarande tjänstehafvare den sporre att söka väl fylla sitt kall, som befordringsutsikten alltid innebär.

Ehuru utskottet således är med motionären ense därutinnan, att flera skäl tala för en reform i förevarande hänseende, har utskottet dock icke ansett sig böra tillstyrka det af honom väckta förslaget att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om verkställande af utredning och framläggande af förslag i ämnet. Som bekant står frågan om en reform af vårt processväsen på dagordningen. I främsta rummet torde denna reform komma att afse domstolarnas organisation. I samband härmed kommer uppenbarligen frågan angående stadsdomstolarnas ställning öfverhufvud taget att göras till föremål för en ingående behandling och pröfning. Då de missförhållanden, hvilka äro förbundna med den nuvarande ordningen för borgmästartjänsternas tillsättande, därvid gifvetvis komma att blifva beaktade, har det synts utskottet mindre lämpligt att nu begära en särskild utredning rörande ändrade grunder härutinnan, i synnerhet som en sådan utredning icke kan begränsas till att afse endast spørsmålet om lämpligaste sättet för nämnda tjänsters tillsättande. En dylik utredning måste nämligen jämväl omfatta åtskilliga frågor af ekonomisk och administrativ natur, hvilka i samband med en reform af ifrågavarande art måste finna sin lösning.

På grund af hvad utskottet sålunda anført, får utskottet hemställa,

att förevarande motion ej må föranleda någon
Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 16 april 1909.

På utskottets vägnar:

KARL STAAFF.

Reservation

af herr *Clason*, som anført:

»En ändring i sättet för tillsättande af borgmästare samt rådmän och magistratssekreterare i Stockholm kan ske på olika sätt. Den kan, såsom utskottet anför, uppskjutas tills i samband med en reform af hela vårt processväsen, då man väntar, att stadsdomstolarnas ställning öfverhufvud taget kommer att göras till föremål för behandling. Men den kan också tänkas genomförd äfven oberoende af en sådan eventuell ombildning af stadsdomstolarna. Man kan exempelvis införa ett nytt val-sätt, som försvårar för en majoritet bland valmanskåren att utestänga de mest meriterade. Man kan ock tänka sig sådana bestämmelser om pröfning af ansökningarna, att undermåliga kandidater skulle utestängas. Då nu processreformens utarbetande och dess genomförande utan tvifvel komma att blifva mycket tidsödande, och då ingen för närvarande kan veta, hvilken inverkan den kan komma att hafva på stadsdomstolarnas organisation, men däremot utskottet själf erkänner den nuvarande ordningen för här ifrågavarande tjänsters besättande vara 'förenad med så afsevärda olägenheter i skilda hänseenden, att en ändring på goda skäl kan ifrågasättas', har jag ansett, att utskottet bort i här ofvan angifna syfte tillstyrka motionen.»

Det skulle här antecknas, att herrar *Behm*, *Nyström*, *Fahlbeck* och *Jansson* icke deltagit i detta ärendes slutbehandling inom utskottet.
